

**Особливості практичної діяльності у рамках навчального процесу напряму підготовки 6.010201 “Фізичне виховання”
(на прикладі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича)**

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (м. Чернівці)

Постановка проблеми. Високі темпи розвитку сучасної науки пред’являють усе більш складні вимоги до рівня науково-теоретичної підготовки фахівця з вищою професійною освітою. У той же час у цілісній системі підготовки спеціаліста у вузі особливе місце приділяється практиці. Питання про взаємовідносини теорії і практики є одним із корінних питань навчання у вищій школі.

Практика у вузах фізичної культури слугує сполучною ланкою між теоретичним навчанням студентів і їх майбутньою самостійною роботою в сфері фізичної культури і спорту. Система професійно-педагогічних практик покликана здійснювати підготовку студентів до діяльності як учителя, викладача, тренера, озброювати їх комплексом умінь і навичок; творчо здійснювати усі види навчально-тренувальної, навчально-виховної і суспільної роботи.

Практика повинна доповнювати і збагачувати теоретичну підготовку студентів, створювати їм можливості для закріплення і поглиблення отриманих знань, ознайомлювати з передовим досвідом, забезпечувати реалізацію теоретичних положень для вирішення практичних завдань, сприяти адаптації студентів до професійної діяльності. Крім того, вона є першою серйозною перевіркою готовності майбутнього фахівця фізичної культури, присвятити своє життя шляхетній справі навчання і виховання підростаючого покоління, розвитку спорту й оздоровленню населення нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійні здібності можна уявити як сукупність досить стійких, хоча і таких, що змінюються, індивідуально-психологічних якостей людини, від яких залежить успішність її навчання й освоєння певної професійно-трудова діяльності [1].

Студентський вік є сенситивним періодом для розвитку основних соціогенних потенцій людини. Вища школа впливає на психіку людини, розвиток її особистості. За час навчання у вузі в студентів відбувається розвиток усіх рівнів психіки, що визначає направленість розуму, тобто формується склад мислення, яке характеризує професійну спрямованість особистості.

Діяльність студента є своєрідною за своїми цілями і завданнями, змістом, зовнішніми і внутрішніми умовами, засобами, труднощами, особливостями перебігу психічних процесів, проявом мотивації, станом особистості й колективу зі здійснення управління і керівництва. Для діяльності студента характерна інтенсивність функціонування психіки, незвичайно висока інтелектуальна напруга.

Для успішного оволодіння професією вчителя (викладача) студентів необхідно володіти яскраво вираженим вербальним типом інтелекту; він повинен відрізнятися широтою пізнавальних інтересів, ерудованістю, гарною і грамотною мовою, багатим словниковим запасом, правильною співвідношення конкретних і абстрактних понять, мати високорозвинене абстрактне мислення [2].

Успішність студентів залежить не тільки від загального інтелектуального розвитку, але і від інтересів, мотивів, рис характеру, темпераменту, спрямованості особистості, її самосвідомості і тощо.

Необхідною умовою успішної діяльності студента є засвоєння ним нових особливостей навчання у вузі, що передбачає усунення відчуттів внутрішнього дискомфорту, конфліктів із середовищем. На початковому етапі навчання у вузі складається студентський колектив, формуються навички й уміння раціональної організації розумової діяльності, усвідомлюється покликання до обраної професії, виробляється система роботи із самоосвіти і самовиховання професійно-значимих якостей особистості [3].

Таким чином, характеристика особистості студента зумовлює наявність в абітурієнтів комплексу особистісних якостей і здібностей:

- ідейна переконаність, професійна орієнтація, необхідні професійно-значимі здібності;
- підвищене почуття обов’язку, відповідальності за успіх у навчальній діяльності;
- індивідуальність;

- домагання особистості абітурієнта в галузі своєї майбутньої професії;
- загальна зрілість і стійкість особистості;
- самостійність, готовність до самовиховання й освоєння майбутньої професії.

Таким чином, висока значимість практики в навчальному процесі вузу не викликає сумнівів.

Постановка завдання. Ставиться завдання проаналізувати навчальний план підготовки фахівця фізичної культури, а також зміст програм професійно-педагогічних практик, визначити їхню частку в навчальному процесі та роль у підвищенні педагогічних здібностей та майстерності студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи навчальний план підготовки фахівця напряму підготовки 6.0102010 “Фізичне виховання” (табл. 1), а також зміст програм професійно-педагогічних практик, встановлено, що їхня частка складає 14 % загального обсягу годин навчального плану.

Таблиця 1

Основні види педагогічної практики напряму підготовки 6.0102010 “Фізичне виховання” у Чернівецькому національному університеті

Семестр	Вид практики	Тривалість
4	Навчальна (турпохід)	1 тиждень
5	Педагогічно-ознайомлювальна	2 тижні
6	Навчальна (зимовий табірний збір)	1 тиждень
7	Педагогічна практика	4 тижні
1–8	Підвищення спортивної майстерності	4 год/тижд.

Практика “Підвищення спортивної майстерності” проходить поза сіткою розкладу і складає 864 год, що становить 10 % загального обсягу годин навчального плану. Курс “Підвищення спортивної майстерності” спрямований на підвищення індивідуальної спортивної кваліфікації спортсменів, а також на поглиблене вивчення обраного студентами виду спортивної діяльності. Курс складається з чотирьох основних циклів, які є структурними курсами протягом усього терміну навчання, а саме:

- 1) туризм та спортивне орієнтування: а) туризм, б) спортивне орієнтування;
- 2) легка атлетика;
- 3) спортивні ігри: а) волейбол, б) баскетбол, в) гандбол, г) футбол;
- 4) єдиноборства: а) боротьба, б) атлетизм, в) стрільба з лука [4].

Такий вид практики дозволяє студентам у процесі навчання у вузі бути більш активно залученими у спортивно-фізкультурній сфері:

- брати участь у змаганнях як спортсмени;
- підвищувати свої теоретичні знання з видів спорту;
- освоїти практичну діяльність у ролі суддів, арбітрів;
- можливість практикування у ролі організаторів змагань.

Таким чином, загальна тривалість безпосередньо навчальних та педагогічних практик складає 351 год, що становить 4 % загального обсягу годин навчального плану. Це стосується регламентованих занять, які належать тільки до основних видів професійної діяльності (проведення уроків, навчально-тренувальних занять).

Педагогічно-ознайомлювальна практика (5-й семестр – 2 тижні) та педагогічна практика (7-й семестр – 4 тижні) передбачають включення майбутніх вчителів фізичної культури у конкретну педагогічну діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах. Вона сприятиме удосконаленню комплексу професійних умінь і особистісних якостей фахівців, а також удосконаленню практичних умінь та навичок організації науково-дослідної роботи.

У ході практики студенти повинні оволодіти такими вміннями: планувати й аналізувати роботу; організовувати педагогічну взаємодію з школярами для виконання поставлених завдань; застосовувати різні види, форми і методи роботи; спостерігати; вивчати особистість, колектив і середовище, в якому вони співіснують; професійно реагувати на зміну обставин, самостійно приймати рішення і нести за них відповідальність.

Навчальна практика (турпохід), – 4-й семестр, тривалість – 1 тиждень, – дає змогу студентам оволодіти знаннями і вміннями з основ пішохідного туризму як найпоширенішого виду туризму. Підготовка ведеться з урахуванням можливостей для проведення навчально-тренувальних походів вихідного дня. Програма складена відповідно до навчального плану й передбачає закріплення отриманих раніше знань, поглиблене вивчення програмного матеріалу, ознайомлення з діяльністю туристичних закладів, установ та управління туризму Чернівецької облдержадміністрації, проведення до-

сліджень сучасного стану туристичної галузі. Навчальна практика (турпохід) передбачає маршрутні спостереження за станом туристично-рекреаційної галузі Карпатського регіону і включає виїзну частину (власне маршрут). Навчальна робота табірною збору проводиться у формі лекцій, практичних занять на місцевості та самостійної роботи студентів.

Оволодіння програмними матеріалами здійснюється також шляхом вивчення літератури і виконання самостійних завдань (виконання обов'язків у туристичній групі, оформлення документів туристичного походу, розрахунок кількості продуктів харчування, підготовка спорядження та ін.).

У результаті засвоєння курсу студенти повинні знати: тактику та техніку туризму; туристичну термінологію; основи орієнтування на місцевості; причини ризику та правила техніки безпеки; організацію, підготовку і проведення масових туристичних заходів; туристичні можливості України.

Студент повинен вміти: організувати та проводити туристичні походи як інструктор шкільного туризму; організувати рух туристичної групи на місцевості; орієнтуватися на місцевості; зняти техніку та тактику подолання природних перешкод, організувати привали, бівуаки; приготування їжі в польових умовах, гігієну та першу долікарську допомогу; знати техніку безпеки та дії інструктора в аварійних ситуаціях.

Навчальна практика (зимовий табірний збір) – 6-й семестр, тривалість – 1 тиждень, – передбачає оволодіння студентами технікою основних способів пересування на лижах, набуття знань, умінь і навичок, необхідних для самостійної педагогічної і організаційної роботи з лижної підготовки, розвиток та покращення функціональних можливостей організму студентів, підвищення рівня фізичного розвитку, а також здобуття ними практичних навичок із організації та проведення спортивно-масових змагань з лижного спорту.

Зміст практики спрямований на вивчення та вдосконалення практичних навичок із різних видів підготовок (технічної, тактичної, фізичної, психологічної, теоретичної); набуття студентами знань, необхідних під час навчання й тренування, суддівства змагань, забезпечення безпеки під час проведення занять і змагань з лижних гонок.

Навчальна робота здійснюється у формі практичних та самостійних занять, які проводяться на зимовому табірному зборі з подальшою задачею контрольних нормативів і заліку з теоретичної підготовки. Студентам викладається матеріал програми, який вивчається на зимовому табірному зборі та передбачає такі види навчальної роботи: практичні заняття з лижної підготовки з подальшою задачею контрольних нормативів.

У ході практики студенти повинні:

- оволодіти необхідними теоретичними знаннями;
- вивчити й удосконалити техніку способів пересування на лижах;
- засвоїти професійно-педагогічні навички методик навчання і тренування з лижного спорту;
- навчитися організувати і проводити змагання, планувати і вести облік навчально-тренувального процесу;
- користуватися матеріально-технічним забезпеченням лижного спорту на основі нових досягнень науки, теорії і практики.

Висновки

1. Педагогічна практика у вузах слугує сполучною ланкою між теоретичним навчанням студента та його майбутньою самостійною роботою в школі. Вона покликана здійснювати підготовку студента до діяльності як учителя-вихователя, озброювати його комплексом умінь і навичок творчо здійснювати усі види навчально-виховної роботи.
2. Педагогічна практика напряму підготовки 6.010201 “Фізичне виховання” у Чернівецькому національному університеті складається з п’яти блоків, загальна тривалість яких 1215 год, що відповідає 14 % загального обсягу часу навчального плану та має безперервний характер, тобто здійснюється на всіх етапах навчання студента.
3. Педпрактика є першою серйозною перевіркою готовності студентів кваліфіковано навчати і виховувати підрастаюче покоління. Педагогічна практика, порівняно з іншими формами навчальної роботи у вузі, має найбільш сильний вплив на процес формування особистості вчителя.
4. Робота студентів у період педагогічної практики має творчий, активний характер.

Література

1. Запесоцкий А. Какая модернизация нам нужна? Об опыте системного преобразования вуза // Высш. образование в России.– 2003.– № 6.– С. 25–34.
2. Использование в учебном процессе высшей школы методов активного обучения: Метод. сб. науч. тр.– Л., 1990.– 98 с.
3. Каган М. С. К построению философской теории личности // Филос. науки.– 1971.– № 5.

4. Мединський С. В., Мосейчук Ю. Ю. Особливості впровадження кредитно-модульної програми з курсу "Підвищення спортивної майстерності" для студентів спеціальності "Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура" // Вісн. Черніг. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка.– Вип. 35. Сер.: пед. науки.– Чернігів: ЧДПУ, 2006.– № 35.– С. 253–258.

Анотація

Визначено роль практики як сполучної ланки між теоретичним навчанням студентів і їх майбутньою самостійною роботою у сфері фізичної культури і спорту та її вплив на підготовку студентів до діяльності у ролі учителя, викладача, тренера. Проаналізовано навчальний план напряму підготовки 6.010201 "Фізичне виховання" у Чернівецькому національному університеті, а також зміст програм професійно-педагогічних практик, визначено їхню частку в навчальному процесі та роль у підвищенні педагогічних здібностей і майстерності студентів.

Ключові слова: педагогічна практика, навчання, педагогіка, здібності, професія.

У статье определена роль практики как связующего звена между теоретическим обучением студентов и их будущей самостоятельной работой в сфере физической культуры и спорта и его влияние на подготовку студентов к деятельности в качестве учителя, преподавателя, тренера. Проанализирован учебный план направления подготовки 6.010201 "Физическое воспитание" в Черновицком национальном университете, а также содержание программ профессионально-педагогических практик, определено их участие в учебном процессе и роль в повышении педагогических способностей и мастерства студентов.

Ключевые слова: педагогическая практика, обучение, педагогика, способности, профессия.

At article the role of practice as link between theoretical training of students and their future independent work in sphere of physical training and sports and his influence on preparation of students to activity is determined as the teacher, the teacher, the trainer. The curriculum of a direction of preparation 6.010201 "Physical training" at Chernovtsy national university, and also the maintenance of programs professional-pedagogical practices is analyzed, is determined their particle in educational process and a role in increase of pedagogical abilities and skill of students.

Key words: student teaching, training, pedagogic, abilities, a trade.